

Paleoekologiczne ślady wielkich wędrówek ludów (ok. 360-510 n.e.) w Wielkopolsce

Dane paleoekologiczne pozwalają na identyfikację i oszacowanie intensywności przeszłej działalności człowieka. Ich wykorzystanie jest możliwe m.in. poprzez analizę palinologiczną (pyłek i palinomorfy niepyłkowe), mikrowęgli, czy analizę geochemiczną i jest szczególnie przydatne w badaniach nad przeszłym wpływem człowieka na środowisko. Te informacje zapisane są w warstwach osadu, np. jeziorach czy torfowiskach, z których pobierane zostaną rdzenie do naszych badań. Zastosowanie wysokiej rozdzielczości w tychże badaniach, w niektórych przypadkach, umożliwi pogłębienie archeologicznego stanu wiedzy, zwłaszcza w przypadku gdy źródeł archeologicznych jest niewiele. Badania paleoekologiczne są tym bardziej użyteczne, gdy chronologia okresów historycznych jest słabo udokumentowana. Jednym z takich okresów historycznych przypadających na późny okres rzymski jest Okres Wędrówek Ludów, w Polsce datowany na ok. 360-510 r. n.e.

Był to czas, który charakteryzował się masowymi migracjami w Europie, zapoczątkowany ekspansją stepowego plemienia Hunów w głąb Europy. W efekcie w Europie Środkowej, w tym w Polsce, prawdopodobnie wiele obszarów zostało opuszczonych, co dokumentują dane palinologiczne z Niziny Polskiej, w tym z Wielkopolski. Mogło to umożliwić regenerację naturalnej roślinności, która trwała nawet kilkaset lat. Celem projektu jest określenie, w jaki sposób te wydarzenia w okresie Wędrówek Ludów (ok. 360-510 r. n.e.) w Wielkopolsce wpłynęły na lokalne osadnictwo oraz jak roślinność zareagowała na te zmiany. Znaleźiska archeologiczne z różnych części Wielkopolski wskazują, że obszar ten w okresie wielkich przemian europejskich był zasiedlony przez kulturę przeworską do V wieku lub nawet dłużej. Jednakże, ostatnie dane archeologiczne z Gieczu pozwalają przedłużyć czas działalności kultury przeworskiej nawet do VII w. Ponadto, znaleźiska pochodzenia słowiańskiego z innych części Wielkopolski z VI-VII w., a także ceramiki o cechach pośrednich między kulturą przeworską i wczesnosłowiańską pozwalają przypuszczać, że te kultury mogły mieć ze sobą kontakt, co może mieć niebagatelne znaczenie dla historii Polski. W rezultacie, zamiast "luki osadniczej", na badanym obszarze Wielkopolski mogła wystąpić specyficzna forma kontynuacji osadnictwa. Brakuje jednak dobrze udokumentowanych chronologii z tego okresu. Tą lukę mogą wypełnić wysokorozdzielcze badania paleoekologiczne. Ich wykorzystanie może umożliwić nam poznanie wpływu człowieka na ekosystem leśny w przeszłości oraz zmian w użytkowaniu ziemi w pobliżu badanych stanowisk, tj. mokradeł zlokalizowanych w Pobiedziskach (stanowisko Kazanie) i Gieczu, a tym samym sprawić, że nasze dane będą porównywalne z nielicznymi danymi archeologicznymi z tego okresu. Projekt może rzucić nowe światło na postulowaną przez niektórych badaczy kwestię "luki osadniczej" pomiędzy kulturą przeworską a wczesnosłowiańską w Wielkopolsce. Ponadto, unikalne okoliczności wywołane migracjami i prawdopodobnym porzuceniem wcześniej użytkowanych terenów mogą być doskonałą okazją do określenia znaczenia naturalnego odnowienia lasu, gdzie działalność człowieka była znikoma, a także dostarczyć informacji o roli pożarów w naturalnych liściastych lasach, która jak dotąd, z powodu ich braku, nie jest w pełni zrozumiana. Dlatego też wysokorozdzielcze (próbkowanie co 1 cm) dane paleoekologiczne wsparte gęstym datowaniem (ok. 20 dat na 1000 lat) z dwóch stanowisk w Wielkopolsce jest niezbędne by dostarczyć nowych danych, dotyczących problemów które jak dotąd są słabo rozpoznane.